

Projekt 2.0 – Nycklar till framtiden; - vi låser upp Sveriges landsbygd

Smarta strukturer på lokal nivå kan ge kostnadseffektivitet, dvs kombinera god ekonomi med kundnöjdhet.

INNEHÅLL

1	Sammanfattning	2
2	Projektinitiativet.....	2
3	Modellbeskrivning.....	3
3.1	Lokala utförarorganisationer	5
3.2	Befintliga servicepunkter.....	6
3.3	Identifierade uppdrag i respektive division	7
3.3.1	Tekniska Divisionen.....	7
3.3.2	Kultur och fritid.....	7
3.3.3	Vård och omsorg	8
3.3.4	Måltidsservice och Näringslivsenheten	8
3.4	Kostnadseffektivitet.....	9
4	Exempel på nya serviceavtal	9
4.1	Bryggantering	9
4.2	Rishantering.....	9
	Projektgruppen saknar återkoppling på om huruvida serviceavtal har slutits.	9
5	Råd och rekommendationer	10
5.1	Yttre påverkansfaktorer	10
5.2	Organisering av arbetet.....	11
5.3	Kommunens bidrag till informationsinhämtningen.....	11
5.4	Edstorpsbadet – en lärdom	11
6	Summering.....	12
7	Lokala organisationer i kommunens landsbygdsorter som skulle kunna utgöra partners till kommunen	12

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

This publication reflects the views only of the author, and the European Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

1 Sammanfattning

Dagens Sverige är ett samhälle i förändring där gränssnitten förändras. Flera drivkrafter pekar på den ökande utmaningen för kommuner att utföra sin roll på ett traditionellt sätt och att skattefinansierad kommunal verksamhet får allt sämre räckvidd. Kommuner som vill ligga i framkant när det gäller att leverera sina tjänster till alla medborgare både i tätorten och på landsbygden behöver söka efter nya arbetsformer. En lösning är att gränssnittet mellan kommunala och lokala utförare utvärderas och att nya strukturer av olika allmänna och privata samhällsorgan prövas.

Föreliggande dokument är en ansats att adressera framtida kommunal verksamhet på landsbygden. Konkret tänker vi oss det geografiska området landsbygd och de funktionella områdena näringsliv, boende och samhällsservice. Målet är kommunal effektivitet eller smart organisering. Genom att utveckla och pröva en helt ny struktur i ett begränsat område finns möjligheten att senare – om utfallet visar sig kraftfullt – permanenta strukturen.

2 Projektinitiativet

Initiativet genomförs av en projektgrupp med representanter från Kommunbygderåd Nyköping samt en resurs från Näringslivsenheten. Som pilotprojekt placeras projektet inför linjen och rapporterar till Tillväxt- och Landsbygdsutskottet i kommunen och till Region Sörmland.

Projektet ska ta fram och dokumentera en modell inom kommunal service och landsbygdsutveckling. Målet är att identifiera och utveckla nya strukturer och samarbetsformer för offentlig och kommersiell service på landsbygden, samt värdera utfallet i kostnadseffektiva (ekonomiska) och kvalitetsmässiga termer (kundnöjdhet). Modellen ska ta hänsyn till att varje lokalsamhälle är unikt men samtidigt vara applicerbart i en region eller på nationell nivå

Under senare år har nya strukturer som kommunbygderåd, ekonomiska föreningar, kooperativ och lokala utvecklingsbolag vuxit fram som ett svar på det faktum att kommunens insatser och näringslivet inte når ända ut på landsbygden. Uppkomsten av dessa nya strukturer kan även ses som en indikation på behovet av att öppna dörren för nya former att organisera det framtida kommunsamhället.

Det finns också gränssnitt mellan kommun och region där överlappande service inte samordnas optimalt trots att de skulle kunna göra det om tjänsteutbudet koordinerades från det lokala samhället. I det lokala samhället möts dessa, men på central nivå sker det inte och dialogen uteblir. Med lokala aktörer skulle kommunen kunna träffa leveransavtal där kostnaden för tjänsten är väsentligt lägre men till en högre upplevd kvalitet än idag. Samtidigt är ett långsiktigt perspektiv en förutsättning för framgång för att en lokal aktör skall kunna verka på kommersiella villkor.

I Nyköpings kommun ligger man redan idag i framkant när det gäller att pröva nya modeller för service på landsbygden. Vi vill ta dagens erfarenheter med ett lokalt utvecklingsbolag ytterligare ett steg vidare. Vi vill utnyttja underlaget till den kommunala serviceplanen som är antagen och säkerställa att det breda engagemang som visat sig i arbetet med den kommunala serviceplanen bibehålls och demonstrera hur det kan vidareutvecklas. Utförandeperspektivet säkrades genom kommunens medverkan i den förstudie som utgjorde initiativets första steg.

Konkret ska arbetet identifiera områden som lämpar sig för ett partnerskap. Kostnaden för kommunen att driva funktionen i nuvarande former ska beskrivas. Karaktär på partner ska sättas upp; den tänkta partnern måste ha en lokal förankring, trovärdighet och kapacitet. Utvecklingsbolaget som tänkbar partner skall prissätta funktionen. Diskussion kring konkurrensutsättning skall föras. Ekonomiska och kvalitativa mått på uppfyllnad ska identifieras.

3 Modellbeskrivning

Projektet visar på en ny modell för landsbygdsutveckling där hänsyn tas till att varje lokalsamhälle är unikt vilket i sin tur kräver ett lokalt engagemang från föreningar och organisationer liksom det lokala näringslivet. Boende och företagare på landsbygden är alla beroende av att ha tillgång till god kommunal service i form av skolor, vård och omsorg, kommunikationer, infrastruktur samt teknisk service. Målgruppen är också i hög grad beroende av tillgången på kommersiell service i alla dess former, t ex dagligvaror, drivmedel och bredband (fiberkabel).

Projektet har tagit fram en ny modell för ett partnerskap för kommunal service. De funktionella områdena omfattar näringsliv, boende och samhällsservice. Målet är att leverera service till lägre kostnader med högre kundnöjdhet genom smart organisering i nya gränssnitt mellan uppdragsgivare, uppdragstagare och medborgare. Med en gemensam analysmodell för att identifiera och utveckla olika strukturer / organ / samarbetsformer för offentlig och kommersiell service. Att utnyttja digital teknik som ett medel att distribuera olika tjänster är ett bärande inslag i projektet.

Modellen för 2.0 – Nycklar till framtiden är en process som ska resultera i ett uppdrag som läggs ut på en lokal utförare. Processen innehåller följande moment:

- 1 Uppdragsinventering.** De områden som identifierats av divisionerna, förvaltningarna eller Kommunbygderådet skall ses som en initial inventering. Då de tänkta arbetsuppgifterna ska utföras lokalt bör det sammanhållande lokala organet vara ortens mest representativa förening (hembygdsförening eller motsvarande) eller företag (svb)-bolag. Vi kan kalla detta organ för ”PROCESSTÖDET” som i samband med arbetet i den kommunala serviceplanen tog fram ortens servicebehov. Den första uppgiften är att identifiera aktiviteter som listats ovan från kommunens divisioner eller andra aktiviteter där man ser att en lokal utförare skulle kunna ta på sig uppdraget.
- 2 Möjlig lokal aktör.** Processtödet nästa roll är att identifiera vilka organisationer eller potentiella entreprenörer som finns lokalt och som har kapacitet och kompetens att utföra de uppdrag man bedömer har högst prioritet. Utföraren (aktören) ska finnas lokalt och ha tillgång till kunniga personer. Är uppdraget permanent ska utföraren kunna anställa personal. Utföraren kan vara en idrottsförening, hembygdsförening, ett s k lokalt utvecklingsbolag eller en privat entreprenör. Om ett lokalt utvecklingsbolag (svb) bildats på orten utgörs ofta aktieägarna av ett stort flertal av bygdens invånare. I det läget skulle ett lokalt utvecklingsbolag kunna vara både processtöd och utförare av vissa uppdrag.

Resurser kan i det här sammanhanget utgöras av personer som lämnat aktiv yrkesverksamhet men som fortfarande är intresserade av att ta på sig uppdrag av olika slag. Formen kan vara en projektanställning eller en deltidsanställning, beroende på uppgiftens art. Inom vårdrkna finns ofta personer som är intresserade av att ta på sig några timmar i veckan för att t ex hjälpa en äldre person att handla mat på en digital plattform. Läs- och hantverksarbete är andra former av social verksamhet. Engelskans ”handyman” är ett liknande uttryck där organiserad hjälp med att skotta, byta glödlampor eller limma en trasig pryl kan uträtta mycket. Andra exempel är anställandet av en person att sköta en badplats under sommarmånaderna eller bryggshantering. Tillgång till personer som kan agera ”första linjens” vaktmästare för en skola eller förskola är ett annat exempel.
- 3 Prioritering.** Åtagandet måste ses som långsiktigt och ska hålla över flera år. Processtödet uppgift blir att väga samman de identifierade behoven med förutsättningarna att utföra uppgifter som behoven kräver.
- 4 Första mötet med kommunen.** Processtödet kontaktar den relevanta divisionen eller förvaltningen. Avsikten är att få ett möte till stånd där ett identifierat uppdragsområde kan diskuteras. Har divisionen redan en etablerad kontakt med Processtödet kan kommunens division kontakta detta. I samband med mötet ska divisionens representant beskriva uppdragets art, och eventuella kvalifikationer man förutsätter att den lokala utföraren ska ha. Informationen ska vara av sådan art att

utföraren kan beräkna tid för uppgiften och ta fram en offert för dess genomförande.

- 5 **Förhandlingen.** Processtödet, tillsammans med utföraren, och divisionens representant går igenom uppdraget, offerten och den beräknade kostnaden. Parterna ska vara överens om vad som ska ”levereras” och någon form av kvalitetsmått ska sättas. I överenskommelsen ska parterna enas om hur kommunens representant kan och ska följa upp uppdragets utförande.
- 6 **Betalning för uppdraget.** Fakturering sker månadsvis eller efter uppdragets utförande. Om uppdraget medför direkta kostnader för uppdragstagaren, t ex inköp av material, ska kommunen ha beredskap för att medge ett förskott upp till 50% av åtagandet. Frågan om förskott skall hanteras i samband med att uppdraget kontrakteras.
- 7 **Uppföljning.** Utgångspunkten är att uppdraget skall ske över en längre period, ofta flera år. Kommunen och utföraren ska då kvartalsvis göra en avstämning av uppdraget och då fokusera på kvalitetsmässiga faktorer (att överenskomna leveranstider mötts, upplevd kvalitet hos brukare, kostnader mm).

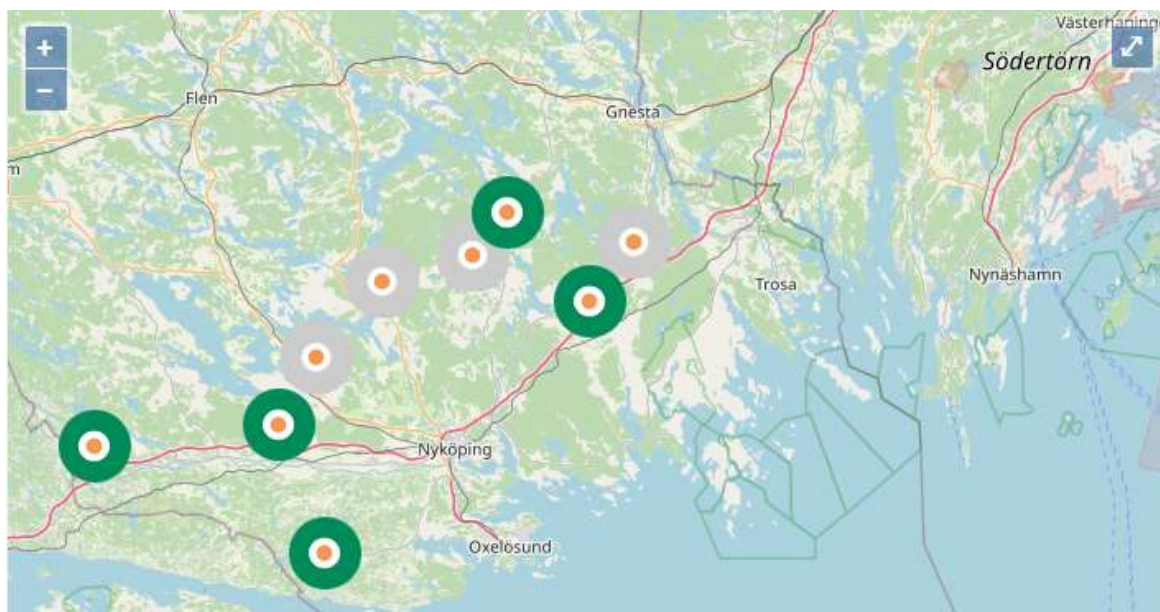
3.1 Lokala utförarorganisationer

Huvudansvaret för utförandet åvilar Kommunbygderådet och dess styrelse som i sin tur har god lokal förankring i de mindre landsbygdsorter som är närmast berörda av projektet. I ett tidigare skede - i samband med arbetet med den kommunala serviceplanen - tillskapades en organisation med lokala arbetsgrupper som aktivt arbetade med att ta fram relevant underlag. Samma organisation - med viss förnyelse bland deltagarna - är lämplig organisation även i det fortsatta arbetet med Nycklar till framtiden 2.0.

Under projekttiden har ansvaret för att ta fram modeller för landsbygdsutveckling i nya former och förslag till avtalskonstruktioner i all huvudsak legat på de två projektledarna. Dessa har också haft regelbundna kontakter med kommunen (Näringslivsenheten och Landsbygdslotsen) för att föra arbetet framåt. I de fall där avtal kunnat träffas förs ansvaret för genomförande över till den aktuella avtalspartnern.

Utföraren kan vara en idrottsförening, hembygdsförening, ett s k lokalt utvecklingsbolag eller en privat entreprenör.

3.2 Befintliga servicepunkter

I några samhällen där livsmedelsbutik saknas har lokala organisationer i stället etablerat en digital lanthandel. När denna service kombineras med en lokalt placerad PC har kommunen skrivit ett avtal för att stödja verksamheten. Det finansiella stödet som uppgår i Nyköpings kommun till 15 000 kronor per utlämningsställe och år ersätter det tidigare hemkörningsbidraget. Ersättningen syftar till att säkerställa tillgången till dagligvaror på landsbygden.

Servicepunkter finns idag etablerade på några av de aktuella orterna. En viktig del i serviceplanen är att stärka underlaget för dessa servicepunkter och att utveckla konceptet till fler orter. En modell för detta kan vara Stavsjömodellen som bygger på en kombination av digital handel, annan samhällsservice och bostadsbyggande där utföraren är ett s k SVB-bolag.

Den digitala tekniken kan redan idag erbjuda en lång rad användningsområden som underlättar för den som bor på längre avstånd från centralortens utbud av tjänster och service. Inom hemtjänsten och hemsjukvården finns redan idag stora möjligheter att utnyttja den digitala lanthandeln för såväl inhandling som upphämtning av dagligvaror och begreppet E-hälsa har fått allt större genomslag. Med tanke på den snabba tekniska utvecklingen kommer ytterligare ett antal nya möjligheter att öppnas inom de närmaste åren, dvs. den tidsperiod som serviceplanen omfattar.

På vilket sätt har då projektet stärkt servicepunkterna?

Projektet pekar på de möjligheter som finns att utnyttja den livsmedelsdistribution som byggts upp inom den digitala lanthandelns ram. Lokala nätverk skulle dessutom kunna stödja hemtjänsten genom att brygga leveranserna av dagligvaror från den lokala utlämningsplatsen på orten och den enskilda bostaden (hemtjänstens brukare).

3.3 Identifierade uppdrag i respektive division

Vad var kommunens uppgift i projektet?

I brev från kommunen hösten 2019 framhålls: "Inom Nyköpings kommun pågår just nu en omfattande genomlysning av verksamheten på flera håll med syfte att hitta möjligheter till effektivisering, avgränsningar och områden som kommunen eventuellt inte behöver genomföra i egen regi".

Detta var en lovvärd ansats i kommunens medverkan i projektet. Ansatsen bestod av olika komponenter, en samordnande roll mellan projektet och divisionerna / förvaltningarna, samt allokerade resurser för att ta fram beslutsunderlag. I realiteten stannade uppdraget vid samordningen och ett par möten med divisions / förvaltningsledningarna. I de följande avsnitten behandlas de uppdragsmöjligheter som respektive division presenterade.

3.3.1 Tekniska Divisionen

Hantering av badbryggor och rishögar.

Den Tekniska Divisionen har föreslagit att hanteringen av badbryggor och rishögar är områden man är beredd att förhandla med lokala utförare om.

Idéer om skötseluppdrag i skärgården. Ett projekt inom skärgårdsutveckling har skapats i samarbete med Nyköpings kommun. Projektet som är uppskalningsbart kan på sikt omfatta en del av kommunens skärgård och gäller då övernattnings och skärgårdstrafik.

Projektet identifierade ytterligare möjligheter som t ex vaktmästarroll på en skola eller förskola på landsbygden. Divisionsledningen gjorde här bedömningen att enbart anställd personal är möjlig att använda av säkerhetsskäl. Projektledningen menar dock att sådana frågor borde vara möjligt att lösa.

3.3.2 Kultur och fritid

Decentralisering av fritidsaktiviteter.

Kultur och fritid involverades i projektet även om förvaltningen idag inte genomför aktiviteter utanför centralorten. På det sättet representerade Kultur och fritid mer en förvaltning som är beredd att slussa medel till landsbygden när långsiktiga engagemang kan organiseras, än en enhet som är beredd att skifta arbetsmodell.

Kommunbygderådet Nyköping fick i uppdrag att ta fram ett gemensamt förslag tillsammans med de tolv orterna. Målet var att kunna presentera ett förslag som skall kunna bli underlag för en långsiktig kultur- och fritidsplan för landsbygden i Nyköpings kommun.

Några sådana idéer kom fram, som fritidsverksamhet och utegym. Samtliga dessa genomföres av lokala föreningar i stöd av Kultur och fritid.

3.3.3 Vård och omsorg

Inga insatser bedömdes relevanta.

Förvaltningen upplever en stor utmaning att kunna verka inom givna budgetramar. Förvaltningsledningen drog slutsatsen att ökad centralisering av hemtjänstens verksamhet var den lösning man föredrog och bl a stängdes kontoret i Jönåker som tidigare fungerat som ett lokalt kontor för planering och utförande. Inbesparade tjänster skulle betala för ökat resande av förvaltningens utförande personal.

Projektets representanter påminde om en tidigare utredning av hemtjänst Ålberga och Stavsjö som påvisade signifikanta inbesparingsmöjligheter, men förvaltningen hänvisade till pågående pandemi samt att ledningens mål var att centralisera verksamheten.

Projektet identifierade möjligheten att använda digital teknik för äldre för bibehållandet av ett socialt nätverk

Modellen bygger på moderna kommunikationsmedel, bildskärmssupport (TV), och en lokal stödorganisation. Forskningsprojektet har diskuterats i detalj med Linköpings universitet och skulle i en första fas rekrytera användare från hela Nyköpings kommuns landsbygd.

Projektiden bygger på tanken att erbjuda äldre människor ett verktyg (en mobilliknande app och mikrofon kopplad till den egna bildskärmen) att etablera sociala nätverk för att möta isolering, ensamhet och uppnå ett ökat välbefinnande och livskvalitet. Användargrupper skapas för samtal, litteraturmöten, bingo och liknande digitala möten. Lokala grupper i de olika landsbygdsorterna skulle stödja insatsen.

Ett samarbete med Linköpings universitet hade etablerats av Projektgruppen men då finansiering för experimentet inte kunde säkras parkerades det under projektiden.

3.3.4 Måltidsservice och Näringslivsenheten

Skafferiavtal

Skafferiavtal ger fördelar sett ur ett landsbygdsutvecklingsperspektiv. Möjligheten att handla av de lokala lanthandlarna kan ses som ett led i en strategi för en levande landsbygd. Lanthandeln kan ges möjlighet att erbjuda ett något bredare utbud. En lokal entreprenör kan också jobba flexibelt med att anpassa efter behov och önskemål. Butiken på den lilla orten får bättre förutsättningar att utvecklas till en hållbar lokal servicepunkt.

De kommunala verksamheterna får närhet till kompletterande inköp och i vissa fall närproducerade livsmedel. Syftet är att tillgodose enheters akuta behov av mindre inköp av livsmedel, konsumentförpackningar, mindre mängder husgeråd och hygienartiklar, pedagogiskt hobbymateriel med mera.

Skolmåltiden kan användas som ett pedagogiskt verktyg – inte minst inom skolans uppdrag att ge eleverna kunskap om en hållbar livsstil. Mat och måltider kan användas i undervisningen i flera av skolans ämnen.

En inventering av lokala handlare på landsbygden i Nyköpings kommun har gjorts och finns med i den kommunala serviceplanen. Tre av butikerna är Lokal Servicepunkt på orten.

3.4 Kostnadseffektivitet

En betydelsefull aktivitet i projektet var att kartlägga kostnaderna för olika former av kommunal service och utvärdera möjligheterna att leverera dessa till en lägre kostnad men med ett högre upplevt kundvärde (brukarvärde).

Nyköpings kommun har inte bidragit med uppgifter om kostnaderna för de former av kommunal service som varit relevanta. Det har därför inte varit meningsfullt att utvärdera kostnadseffektivitet.

4 Exempel på nya serviceavtal

Pandemin har gjort att skapande av nya serviceavtal har tagit längre tid än vad som initialt förutsetts. De först tecknade samarbetsavtalen med Nyköpings kommun avser bryggghantering.

Under projektets gång har det lokala utvecklingsbolaget Kiladalens Utveckling AB (svb) som bl a är verksamt i Stavsjö slutit ett samarbetsavtal med Nyköpings kommun. Samarbetsavtalet har två komponenter: Skötsel av badet och bryggghantering (iläggning och upp-tagning).

Kiladalens Utveckling står som kommunens uppdragstagare och bolaget har i sin tur lagt ut skötseln av badet på en lokal entreprenör för att på så sätt kunna erbjuda en lokalanställning för skötseln under sommarsäsongen. Kommunen behöver inte anställa någon person för den korta sommarsäsongen. I tillägg utnyttjar utvecklingsbolaget sin Fixargrupp för bryggghantering. Fixargruppen är ett lokalt nätverk av ett fyrtiotal pensionärer som möts varannan vecka för att utföra olika funktioner i samhället. Den kontrakterade bryggghantering är en av dessa.

4.1 Bryggghantering

Avtal har slutits i Stavsjö om bryggghantering och skötsel av badet. En lokal entreprenör inom allservice har fått ökade uppgifter och nu anställt en kvinnlig medarbetare.

4.2 Rishantering

Projektgruppen saknar återkoppling på om huruvida serviceavtal har slutits.

5 Råd och rekommendationer

Projektplanen var tydlig när det gäller vad olika parter skulle bidra med. Samtidigt är en lärdom att när överenskommelser görs med en samordnande representant för kommunen som i det aktuella fallet, Näringslivsenheten kan det vara svårt att säkerställa att det bidrag som en enskild division eller förvaltning ska bidra med också blir en realitet. Divisionen eller förvaltningen arbetar med sin logik vilket kan innebära att projektiden går i otakt med kommunens utförarorganisation.

Det kan också vara så att det kan ta tid för en kommuns förvaltningar att organisera sin service i samarbete med externa entreprenörer.

5.1 Yttre påverkansfaktorer

Jordbruksverkets beslut som medgav start av projektet meddelades i januari 2020 och arbetet inleddes en kort tid därefter i enlighet med den tid- och aktivitetsplan som upprättats i samband med vår projektansökan. En viktig del i denna inledande fas var ett antal planerade kick-offmöten med projektets intressenter, inte minst de som skulle beröras i våra olika landsbygdsorter. Den tänkta metoden var ett stort antal fysiska möten och ett 30-tal sådana möten var planerade och budgeterade i vår ursprungliga projektansökan men dessa planer omkullkastades av den globala coronapandemi som nu bröt ut.

Detta ledde till att projektet försenades kraftigt och att en stor del av planeringen fick göras om och att resurser fick allokeras till andra ändamål. Fysiska möten i stora grupper fick ersättas med digitala möten i olika former och med ett stort antal telefonkontakter, alltsammans både resurs- och tidskrävande. Inledningsvis var också ovanan vid den digitala tekniken ett hinder men tid och övning gav efterhand en betydande färdighet och ett resultat av projektet är just att den digitala tekniken blivit mer tillgänglig för större grupper, inte minst på landsbygden.

En annan del av projektets inledande faser som blivit kraftigt försenad är den idégenereering som skulle genomföras inom kommunens verksamheter för att identifiera områden, aktiviteter och funktioner utförda på landsbygden som var lämpliga att pröva. Även denna påverkades naturligtvis av alla de restriktioner som pandemin medförde men samtidigt kunde man se en viss ovilja i tjänsteorganisationen att släppa ifrån sig, för projektet, viktig information. En förutsättning för att se om projektet kunde medföra lägre kostnader vid ett lokalt utförande var ju att man redovisade den faktiska kostnaden när tjänsten utfördes i kommunal regi. För att dessutom kunna avgöra om det lokala utförandet medförde en bättre kvalitet i tjänsteutbudet var det av fundamental betydelse att få en korrekt beskrivning av hur service skall definieras.

5.2 Organisering av arbetet

Som redan nämnts medförde en rad yttre påverkansfaktorer att arbetet med att genomföra projektet fick organiseras på ett annat sätt. Fysiska möten kom att ersättas med digitala, brister i den idégenrerung som var en av förutsättningarna för ett framgångsrikt projekt medförde betydande merarbete för projektledningen. Till stor del har vi fått gå en annan väg och låtit tänkbara lokala utförare, främst föreningar, beskriva verksamheter som man betraktat som angelägna och som man ansett sig kunna utföra. Därefter har vi i dialog med kommunen försökt att prissätta sådana lokala insatser. Det har då oftast handla om enkla arbetsuppgifter som exempelvis skötsel av badplatser som tidigare beskrivits.

5.3 Kommunens bidrag till informationsinhämtningen

En betydelsefull aktivitet i projektet var att kartlägga kostnaderna för olika former av kommunal service och utvärdera möjligheterna att leverera dessa till en lägre kostnad men med ett högre upplevt kundvärde (brukarvärde).

Nyköpings kommun har inte bidragit med kostnaderna för olika former av kommunal service vilket gjort det svårt att utvärdera hur den lägre kostnaden skall beräknas. Däremot har kommunen bidragit med olika områden och servicefunktioner som passar att kontraktera ut till lokala utförare. Nästa steg har därför varit att en lokal entreprenör förhandlar med kommunens division om kompensation för utföranderollen.

5.4 Edstorpsbadet – en lärdom

Hanteringen av Edstorpsbadet illustrerar väl hur förväntningarna från kommunen och invånarna i samhället Råby kan gå på tvärs. Det har resulterat i en alienation där kommunens trovärdighet urholkas. Ur lokalsamhällets perspektiv tillhandhåller kommunen ett bad för invånarna, utnyttjat i första hand av barnfamiljer. Kommunen erbjuder den lokala idrottsföreningen en kompensation på 13 000 kronor per år för driften (renhållning). Invånarna har på sin sida identifierat vilka resurser som krävs för att badplatsen skall fungera.

När kommunen tar tillbaka uppdraget därför att idrottsföreningen känner sig alltför dåligt kompenserad slutar det med att badet behöver stängas mitt i badsäsongen p g a hälsoskäl. Dokumenterad invasion av kanadagäss negligeras med en antydning att förklaringen till det hälsovådliga vattnet kan bero på badande blöjbarn.

Edstorpsbadet är alltså ett exempel på konsekvensen när en kommun anser sig behöva dra ner på resurserna i den service man erbjuder invånarna på landsbygden. I stället för att öka kostnadseffektiviteten i den service man lämnar minskar man på kvaliteten, ibland till den nivå där servicen uteblir, i det aktuella fallet p g a hälsovådlighet.

Hur ser lösningen på konflikten ut?

En modell skulle kunna vara att man sätter sig ner och beskriver den funktion kommunen avser att tillföra badet (aktivitet, antal timmar per vecka, antal dagar mm.) samtidigt som mottagarsidan får beskriva vad man vill se för att nå den kvalitet som krävs; i det aktuella fallet för att hålla badet attraktivt. Parallellt identifieras den totala kostnaden för kommunen idag, inklusive lönekostnader, allokerade personal- och lokalkostnader, administration och overhead, resor, saneringsmaterial mm. Analysen ska bygga på kommunens sätt att räkna kostnader, vilket ibland resulterar i väsentligt högre kostnader än de direkta kostnaderna.

Det finns inget skäl varför den här analysen inte ska kunna ske transparent eftersom målet är att utreda om en lokalt förankrad ideell organisation eller lokalt utvecklingsbolag ska kunna ta över driften till en lägre kostnad samtidigt som den upplevda kvaliteten ska kunna maximeras. Visar det sig att kommunen är den bästa strukturen för att utföra den aktuella funktionen kostnadseffektivt blir detta ett bra budskap till invånarna och kommunens trovärdighet är cementerad. Visar det sig att en lokal organisation kan leverera en bättre service till en lägre kostnad har bägge parter tjänat på processen. Man kan då komma överens om en skälig kompensation på kommersiella villkor.

6 Summering

Projektets mål har varit att demonstrera en modell för kommunal service som utförs till en lägre kostnad än idag samtidigt som utförandet genom lokala resurser ger en högre kundnöjdhet.

Vi har visat på hur en sådan modell skulle kunna se ut och stegen för att nå ett samarbete med en lokal utförare. Modellen bygger i hög grad på att medborgare i lokalsamhället får en reell möjlighet att engagera sig i hur delar av den kommunala servicen levereras. Modellen avses samtidigt ge icke oväsentliga positiva miljöeffekter genom att persontransporter minimeras. Reducerade tider för persontransporter bör även ge ekonomiska spareffekter.

Vi har även visat på svårigheterna att realisera modellen. Svårigheterna är i hög grad kopplade till ett förtroende till lokala utförare, kompetens och s k säkerhetsfrågor.

7 Lokala organisationer i kommunens landsbygdsorter som skulle kunna utgöra partners till kommunen

Runtuna

I Runtuna bor det cirka 300 personer samt c:a 700 på den omgivande landsbygden inklusive småorterna Lid och Ripsa. I Runtuna/Lid, tillsammans med systersamhället Aspa finns det cirka 180 företag registrerade.

Längs med utflyktsvägen 223 har kvinnliga företagare gått samman och skapat ett företagsnätverk som till stor del består av besöksnäringföretag. Här finns även Eketorp Om-sorg som är ett LSS-boende och daglig verksamhet.

På orten finns ett aktivt föreningsliv med hembygdsgård och idrottsanläggning. Runtuna IF och hembygdsföreningen är möjliga utförare.

Aspa

I Aspa bor cirka 100 personer samt c:a 350 på den omgivande landsbygden. I området Runtuna/Lid och Aspa finns det cirka 180 företag registrerade.

Här finns det ett aktivt föreningsliv och en bygdegård med fotbollsplan, elljusspår, utegym, BMX- och frisbeebana och ett grillhus som drivs av Ludgo-Spelviks hembygdsförening. Andra aktiviteter drivs av Runnviken och Röna Församling.

I Aspa finns ett äldreboende, Rönnliden, och ett LSS-hem vid Viktoriagården.

Orten har ett nyhetsbrev som skickas ut regelbundet till invånare i Runtuna/Lid och Aspa. Hembygdsföreningen som redan har vissa uppdrag är möjlig utförare.

Tystberga

I Tystberga tätort bor cirka 900 personer samt 600 på den omgivande landsbygden. Näringslivet i Tystberga är differentierat med cirka 220 företag.

Här finns även en bygdegård med en större samlingslokal och en idrottsplats.

Tystberga har ett nätverk av flera föreningar som samverkar genom en gemensam paraplyorganisation. En nystart för att bättre samordna och prioritera ortens behov pågår. Här krävs ytterligare sonderingar.

Lästringe

I Lästringe bor det cirka 110 personer och i omlandet cirka 680. Orten har ett differentierat näringsliv med cirka 120 företag registrerade på orten.

I Folkets Hus har invånarna tillgång till möteslokal genom bl a hembygdsgården och fritidshemmet i Lästringe utgör tillsammans en föräldraägd friskola. Friskoleföreningen/föräldrakooperativet kan vara möjlig utförare.

Buskhyttan/Koppartorp

I Buskhyttan/Koppartorp bor cirka 280 personer och i omlandet c:a 470 invånare. I Buskhyttan/Koppartorp finns drygt 60 företag.

I Buskhyttan/Koppartorp finns livaktiga föreningar med bland annat en stor hembygdsförening.

Hembygdsföreningen är möjlig utförare. Detta gäller även FUNQ.

Nävekvarn

I Nävekvarn bor det cirka 750 personer samt c:a 300 i omlandet. Cirka 80 företag är registrerade på orten.

Nävekvarn har ett aktivt föreningsliv och en hembygdsgård. FUNQ är en aktiv organisation som driver en mångfald av verksamheter. Här är FUNQ den bästa utförare.

Stigtomta

I Stigtomta bor cirka 2 200 personer samt c:a 600 i omlandet. Här finns det cirka 230 företag registrerade.

Här finns även gårdsbutiker, ett aktivt föreningsliv och flera utomhusanläggningar för idrott, liksom nätverket Framtid Stigtomta. Idrottsföreningen och hembygdsföreningen är möjliga utförare.

Vrena

I Vrena bor cirka 600 personer samt c:a 400 i omlandet. I Vrena finns cirka 100 företag.

Det finns förskola och skola F - 6 som drivs av en idéell förening. Det finns ett aktivt föreningsliv i Vrena, idrottsplats och ett välbesökt gym. Vrenabygdens intresseförening är möjlig utförare.

Råby och Husby-Oppunda

I Råby bor cirka 200 personer samt c:a 700 i omlandet som omfattar Husby-Oppunda och Ripsa. Råby. I Råby och Husby-Oppunda finns det cirka 210 företag registrerade,

Tätorten består av Råby skola, kyrkan och samlingspunkten Råbyborgen. Husby-Oppunda består till stor del av gårdar, kyrkan samt Sockenstugan som drivs av hembygdsföreningen. Hembygdsföreningen är möjlig utförare.

Jönåker

I Jönåker bor cirka 500 personer samt c:a 600 i omlandet. I Jönåker finns det cirka 130 företag.

För idrott och friluftsliv finns goda förutsättningar i och omkring Jönåker med naturområden, hembygdsförening, idrottsförening, golf, skidspår, idrotts- och badplats. I och runt församlingshemmets lokaler bedrivs ett flertal verksamheter, inte mins för barn och ungdomar. Idrottsföreningen och Svenska Kyrkan är möjliga utförare.

Ålberga

I Ålberga bor cirka 250 personer samt c:a 550 i omlandet varav c:a 100 vid Ålberga gård. Det finns cirka 90 företag i Ålberga.

Det finns bra förutsättningar för motion och friluftsliv i Ålberga som exempelvis Dambroängens idrotts-anläggning som drivs av Ålberga GOIF, elljusspår och Bålsjön för bad och fiske.

På orten finns en gymnastikgrupp på Dambroängen för vuxna, ett aktivt föreningsliv med bland annat Ålberga Stavsjö föräldraförening som ordnar aktiviteter för barnen. Det finns även en pensionärsförening och en hembygdsförening. Ålberga GOIF är möjlig utförare.

Stavsjö

I Stavsjö bor cirka 250 personer och c:a 250 i omlandet. I Stavsjö finns det cirka 60 företag registrerade.

I Stavsjö finns Kiladalens Utveckling AB som är ett lokalt utvecklingsbolag. En del av bolagets åtaganden och uppdrag på orten genomförs av Stavsjö Fixargrupp som även fungerar som ett socialt nätverk.

Stavsjö Föreningshusförening med Idrottssektionen har sin utgångspunkt i Stavsjö Föreningshus. Bruksmuseet är en annan aktiv förening. Föreningshusföreningen och Kiladalens Utveckling är möjliga utförare.

Det lokala näringslivet som möjlig utförare

På samtliga orter finns mindre företag som kan ta på sig uppdrag men för att komma vidare med en eventuell förfrågan behöver man kunna beskriva uppdragets art och omfattning.